

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 13/19
Люксембург, 14 февруари 2019 г.

Решение по дело C-630/17
Anica Milivojević/Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen

Национален закон не може, чрез обща норма с обратно и автоматично действие, да обяви за нищожни договорите за кредит, сключени с чуждестранни кредитори, които не са имали разрешение да предоставят кредитни услуги в тази държава членка

Компетентност на националния съд да определи качеството на потребител на получателя на кредит с двойка цел

През 2007 г. г-жа Anica Milivojević, хърватска гражданка, сключва с Raiffeisenbank, със седалище в Австрия, еднократен договор за кредит за сумата от 47 000 EUR, с оглед на обновяването на къщата, в която е нейното местоживеее, по-специално за да преустрои там предназначени за отдаване под наем апартаменти. Заемът е сключен чрез установен в Хърватия посредник и съдържа клауза за предоставяне на алтернативна подсъдност, в полза или на австрийските, или на хърватските съдилища. За да гарантира връщането на заема, г-жа Milivojević подписва и нотариален акт за учредяването на ипотека, която е възникнала в резултат от този договор и впоследствие е била вписана в хърватския имотен регистър.

През 2015 г. г-жа Milivojević предявява пред Općinski sud u Rijeci (Общински съд Риека, Хърватия) иск срещу Raiffeisenbank, с който моли да бъде обявена нищожността на договора за кредит и на нотариалния акт, както и да бъде заличена ипотека от имотния регистър. Raiffeisenbank поддържа, че този договор е бил сключен в Австрия, а г-жа Milivojević — в Хърватия.

На 14 юли 2017 г. влиза в сила национален закон, който предвижда недействителността с обратна сила на договорите за кредит, сключени в Хърватия между хърватски длъжник и чуждестранен кредитор, неразполагащ с изискваните от хърватските власти разрешения или одобрения, и който би могъл да е приложим по спора в главното производство. Općinski sud u Rijeci смята, от една страна, че ако е установено, че разглежданият договор е бил сключен в Хърватия, понастоящем той би могъл да е нищожен, и от друга страна, че тази правна уредба би могла да накърнява свободата на Raiffeisenbank да предоставя финансови услуги. Запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да се произнесе по въпроса дали това противоречи на свободното предоставяне на услуги във вътрешния пазар на Съюза, както и по различни аспекти, свързани с международната ѝ компетентност да разгледа делото в главното производство, предвид разпоредбите на Регламента относно съдебната компетентност¹. Тя също така иска да се установи дали разглежданият договор би могъл да бъде квалифициран като „потребителски договор“, както и дали спорът по главното производство попада в обхвата на правилата за изключителна компетентност по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот.

С днешното си решение Съдът обявява, че е компетентен да провери дали Законът от 14 юли 2017 г. е съвместим със свободното предоставяне на услуги. В тази насока, въпреки че според Хърватия правото на Съюза не е приложимо към разглеждания договор, понеже той

¹ Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

е бил сключен преди датата на присъединяване на Хърватия към Съюза, този довод не може да бъде приет, поради факта че договорът продължава да поражда последици и след тази дата. Нещо повече, видно от Акта за присъединяване на Хърватия, разпоредбите на Учредителните договори са обвързващи за Хърватия от датата на нейното присъединяване, поради което следва да се прилагат към бъдещите последици на положенията, възникнали преди тази дата.

На следващо място, във връзка със свободното предоставяне на услуги Съдът припомня, че този принцип изисква премахването на всяка основана на гражданството дискриминация по отношение на установените в друга държава членка доставчици на услуги, както и на всяко ограничение, което може да доведе до забрана, затрудняване или по-слаба привлекателност на дейността на доставчик, установен в друга държава членка.

Съдът отбелязва, че в хърватската правна система нищожността на договорите за кредит, сключени с неоправомощен кредитор, е предвидена и от Закона от 14 юли 2017 г., и от Закона за потребителския кредит от 30 септември 2015 г. С констатацията, че през периода от 1 юли 2013 г., датата на присъединяване на Хърватия към Съюза, до 30 септември 2015 г. посочената нищожност се прилага само към договорите за кредит, сключени с неоправомощени кредитори със седалище извън Хърватия, Съдът приема, че през този период хърватското право дискриминира пряко кредиторите, установени извън Хърватия. Считано от тази дата, след като режимът на нищожност се прилага без разлика към всички неоправомощени кредитори, Законът от 14 юли 2017 г. съдържа ограничение на упражняването на свободното предоставяне на услуги.

По-нататък Съдът проверява във връзка с периода от 1 юли 2013 г. до 30 септември 2015 г. дали националният закон може да бъде обоснован със съображения за обществен ред, обществена сигурност и обществено здраве, и отбелязва, че прибягването до подобна обосновка предполага наличието на действителна и достатъчно сериозна заплаха, засягаща основен обществен интерес, като съображенията от икономическо естество не могат да обосноват дерогация на свободното предоставяне на услуги.

По отношение на периода, през който режимът на нищожност на разглежданите договори за кредит се прилага без разлика, Съдът постановява, че той съдържа ограничение на свободното предоставяне на услуги. Съдът установява, че изтъкнатите по настоящото дело императивни съображения от общ интерес са сред вече признатите в неговата практика, но прави извод, че този режим явно превишава пределите на необходимото за постигането на преследваните с него цели.

Колкото до международната компетентност, Съдът припомня, че в системата на Регламента относно съдебната компетентност компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е местоживеенето на ответника, представлява общият принцип. Ето защо националното законодателство, предвиждащо правила за компетентност, които дерогират този общ принцип и не са предвидени от друга разпоредба на този регламент, е в разрез с установената от посочения регламент система.

Във връзка с възможната квалификация като „потребителски договор“ на договора за кредит, който е сключен от длъжник, за да извърши той дейности по обновяване в недвижим имот, който е неговото местоживеене, с цел по-специално да предоставя там услуги по туристическо настаняване, Съдът приема, че длъжникът може да се ползва от споменатите разпоредби само ако връзката на този договор с търговската или професионалната дейност е толкова слаба, че е очевидно, че договорът преследва основно лични цели — нещо, което трябва да бъде проверено от националната юрисдикция.

На последно място, по отношение на исканията за обявяване на нищожността на разглеждания договор и на нотариалния акт относно учредяването на ипотека Съдът установява, че те се основават на облигационно право, което може да бъде изтъкнато само срещу Raiffeisenbank. От друга страна, по отношение на искането за заличаване от имотния регистър на вписана ипотека следва да се отбележи, че ипотеката е вещно право, което има

действие erga omnes и следователно попада в обхвата на изключителната компетентност на съда на държавата членка, в която е разположен недвижимият имот.

При тези условия Съдът прави извод, че **правото на Съюза² не допуска национално законодателство, съгласно което договорите за кредит и основаните на такива договори други правни актове са нищожни с обратна сила, считано от деня на тяхното сключване, когато са били сключени с кредитор, който е установен в държава членка, различна от тази на получателя на услугата, и който няма всички необходими разрешения, издавани от компетентните власти на тази държава членка.**

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда.

[Пълният текст](#) на съдебното решение се публикува на уебсайта CURIA в деня на обявяването.

За допълнителна информация се свържете с Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

² Член 56 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ С 326, 2012 г., стр. 47).